

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ, VALSTYBINĘ KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJĄ

2014-04-30 Nr. 4D-2014/2-154

Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundą dėl Kauno miesto savivaldybės administracijos (arba toliau vadinama – Savivaldybė), Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau vadinama – Komisija) pareigūnų veiklos (neveikimo), sprendžiant daugiabučio namo, esančio ... (toliau vadinama – Namas arba namas), šilumos punkto ir boilerio (šilumokaičio) nuosavybės ir išpirkimo problemas.

2. Pareiškėja skunde nurodo:

2.1. „[...] teisiniu keliu nepavyko išsiaiškinti, kam priklauso [...] šilumos punktas ir boileris (šilumokaitis) [...], kreipiuosi į Jus su prašymu padėti nustatyti šių [...] objektų priklausomybę“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2013-10-22 Kauno apygardos teismo nutartis [...] Baudžiamojoje byloje [...] dėl galimai neteisėtai ... **butų** savininkų bendrijos (toliau taip pat vadinama – bendrija) veiksmais padarytos žalos bei galimai neteisėto šilumos punkto perdavimo AB „A“, ikiteisminį tyrimą atsisakyta pradėti. [...] Nutartis galutinė ir neskundžiama. [...] kodėl nenagrinėtina ir kuo grindžiama [...]“.

2.3. „[...] per daugiau nei du metus nei skundas dėl man padarytos žalos ... butų savininkų bendrijos veiksmais [...], nei šilumos punkto nusavinimo, ne tik kad nebuvo tirti, bet atmetinėjami visų institucijų [...]. [...] nei žala, nei šilumos punkto priklausomybė nenustatyta [...]“.

2.4. „[...] kreipiausi į Kauno miesto savivaldybės administraciją dėl Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo V. Molio pateiktos klaidingos informacijos 2013-03-19 rašte [...] bei [Namo] šilumos punkto [...] nusavinimo bei atgavimo. Boilerio (šilumokaičio) nupirkimas iš AB „A“, remiantis 2013-06-13 ... **butų** savininkų bendrijos pakartotinio visuotinio susirinkimo protokolo išrašo Nr. 01 darbotvarkės 1.3.19 punktu [...], privertė kreiptis šiuo klausimu [...]. Kokių pagrindų namo šilumos punktas, [...] boileris (šilumokaitis) tapo AB „A“ nuosavybe, kokiais faktiniais juridinę galią turinčiais dokumentais pagrįsti nusavinimo veiksmai [...]?“

2.5. „Remiantis 2013-06-13 ... **butų** savininkų bendrijos pakartotinio visuotinio susirinkimo protokolo išrašu Nr. 01 [...] 1.3.19 Svarstyta: dėl boilerių (šilumokaičių) karštam vandeniui ruošti nupirkimo iš UAB „A“ [...]. Nutarta: „įpareigoti bendrijos namų įgaliotinius, esant reikalui, priimti nutarimą (sprendimą) dėl boilerių (šilumokaičių) karštam vandeniui nupirkti iš AB „A“ už – 157, prieš – 1, susilaikė – 1 [...]“.

2.6. „Nepateikusi laiku prieštaravimo, aš būsiu priversta paklusti bendrijos namų įgaliotinių

priimtam nutarimui [...], su kuo visiškai nesutinku. [...] nesu davusi jokiame Namų įgaliotiniui raštiško sutikimo už mane spręsti su namu susijusius reikalus. [...] bendrija neturi teisės priimti sprendimų dėl disponavimo, bendrojo naudojimo turto įsigijimo [...], pagal CK 4.71 str. tvarką turi būti visų butų savininkų susitarimas dėl tokio turto įsigijimo. Bendrija turi teisę tik dėl [...] bendrojo turto valdymo ir naudojimo, kai sprendimai priimami balsų dauguma – šioms sprendimams nepriskiriami sprendimai dėl disponavimo bendrojo naudojimo objektais.“

2.7. „2013-12-30 [...] Savivaldybės Energetikos skyriaus vedėjas [...] informuoja [...], kad „Jūsų šilumos punktas nėra nusavintas, todėl nėra ką atgauti [...]. Laikau tai atsirašinėjimu. Kur faktiniai įrodymai [...]“

2.8. „Nesu bendrijos narė, su bendrija manęs nesieja jokie [...] įsipareigojimai, [...] bendrija atsisakė su manimi sudaryti bet kokią sutartį, išskyrus narystę, kurią aš nutraukiau [...]. Kadangi nesu bendrijos narė, man nesuteikta teisė [...] tvirtinti (nesutikti) su jos priimamais nutarimais (sprendimais), tai kodėl privalau paklusti [...] neteisėtiems [...] veiksams?“

2.9. „[...] šilumos punktas [...] ir boileris (šilumokaitis) yra namo butų savininkų bendrojo naudojimo dalinė nuosavybė, kuri [...] priklauso tik gyventojams, todėl [...] perleidimas tretiesiems asmenims be mano sutikimo buvo neteisėtas. Perleidžiant šį turtą bendrijos atstovai manęs neinformavo kaip bendrasavininkio, todėl bet kokiam nupirkimui ([...] verčiama savo turtą nupirkti dar kartą) [...] prieštarauju.“

2.10. „Pateiktas [...] butų savininkų bendrijos [...] susirinkimo protokolo išrašas Nr. 01 nepasirašytas nei [...] pirmininkės, nei sekretorės, [...] rodo, kad šios bendrijos atstovės [...] nenori prisiimti asmeninės atsakomybės [...], be to, nepateiktas balsavusiųjų bendrijos narių sąrašas su parašais.“

2.11. „... butų savininkų bendrijoje jau pusė metų veikia Ginčų komisija, į kurią kreipiausi dėl šiame skunde išdėstytų aplinkybių. [...] Ginčų komisijos pateikti teiginiai nepagrįsti faktiniais įrodymais, o atsakymas dėl šilumos punkto – niekinis, nes nepatvirtintas nei dokumentais, nei Ginčų komisijos narių parašais.“

2.12. „Pagrindą [...] abejoti [...] Savivaldybės Energetikos skyriaus ir ... **butų** savininkų bendrijos pateiktais atsakymais sudaro 2013-01-25 Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos raštas Nr. R2-247, kuriame [...] pažymėtina, kad [...] šilumos punktas [...] nuo 2011 m. rugsėjo 30 d. nuosavybės teise priklauso AB „A“. [...] Tai kurie meluoja, taip ir neaišku [...]“

3. Pareiškėja prašo Seimo kontrolieriaus: ištirti Namų šilumos punkto ir boilerio (šilumokaičio) nusavinimą ir padėti šiuos įrenginius atgauti.

4. Su skundu pateikta:

4.1. Kauno apygardos teismo 2013 m. spalio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. ..., kuria Pareiškėjos skundas atmestas ir palikta galioti Kauno apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjo 2013-09-25 nutartis, paliekant galioti prokuroro 2013-08-09 nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą.

4.2. Savivaldybės Energetikos skyriaus 2013-12-30 raštas Nr. 42-4-183 Pareiškėjai. Rašte nurodoma, kad į Pareiškėjos 2013-04-08 raštą atsakyta Savivaldybės 2013-05-15 raštu Nr. R15-338, taip pat nurodoma:

4.2.1. „Šilumos punktas nėra nusavintas, todėl nėra ką atgauti. Šilumos sistemos reguliavimo įrenginys priklauso Namų butų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise. Karšto vandens ruošimo įrenginys [...] Name įrengtas AB „A“ lėšomis, panaikinus grupinę boilerinę [...], todėl bendrija gali minėtą įrenginį įsigyti [...]. Pirkti ar nepirkti karšto vandens įrenginį, sprendžia bendrija. Savivaldybė neturi teisės stabdyti ar kitaip įtakoti bendrijos teisėtus sprendimus.“

4.2.2. „Bendrijos įstatuose gali būti numatytas bendrijos narių įgaliotinių susirinkimas, turintis bendrijos įstatuose nustatytą visuotinio susirinkimo teisių dalį. [...] jeigu neįvyko visuotinis bendrijos narių susirinkimas ir dėl to bendrija negali įgyvendinti savo tikslų, [...] nustatyta tvarka turi būti šaukiamas bendrijos narių įgaliotinių susirinkimas. [...] savininkai yra bendrijos nariai ar

ne, privalo vykdyti bendrijos organų, [...] susirinkimų sprendimus dėl bendrojo naudojimo objektų valdymo, naudojimo, priežiūros ir atnaujinimo. Taigi, jūs privalote vykdyti bendrijos organų susirinkimų sprendimus.“

4.3. Savivaldybės 2013-05-15 raštas Nr. R15-338 Pareiškėjai. Rašte nurodoma:

4.3.1. „[...] Name esanti šilumos mazgo patalpa, kurioje įrengti pašildytuvai: šildymo sistemos ir karšto vandens ruošimui, priklauso [...] Namo savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise. [...] 2011 m. buvo panaikintas grupinis karšto vandens ruošimo įrenginys, esantis ..., iš kurio karštas vanduo buvo tiekiamas į Namą. [...] bendraturčių ir gyvenamųjų namų bendrijų administratorių apklausos buvo atliktos 2010 metais. [...] buvo gautas [...] bendrijos 2010 m. balandžio 30 d. pranešimas Nr. 15 dėl sutikimo, kad panaikinus grupinį karšto vandens ruošimo įrenginį [...] būtų įrengtas karšto vandens ruošimo įrenginys Name. [...] įrenginys [...] įrengtas 2011 m. AB „A“ lėšomis. [...] Namo šildymo sistemos reguliavimo įrenginys priklauso, kaip ir priklausė, Namo savininkams [...]. AB „A“ priklauso tik naujai šios bendrovės lėšomis įrengtas karšto vandens ruošimo įrenginys.“

4.3.2. „Dėl kitų klausimų, susijusių su bendrijos veikla, prašome kreiptis į [...] bendrijos pirmininkę [...]. Kaip žodžiu informavo [...] bendrijos pirmininkė, jūs susirinkimuose dalyvaujate, tačiau dokumentų, susipažinimo aktų nepasirašote. [...] bendrijos pirmininkas atsako už bendrijos veiklos organizavimą ir jos tikslų įgyvendinimą.“

4.3.3. „[...] Savivaldybė buvo gavusi Seimo kontrolieriaus [...] 2013 m. gruodžio 12 pažymą Nr. 4D-2011/4-1586 [...] ir atliko tyrimą tik dėl minėtoje pažymoje įvardintų aplinkybių, susijusių su [...] Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo 20 straipsnio nuostatomis.“

4.4. ... **betų** savininkų bendrijos Ginčų komisijos 2013 m. gruodžio mėn. 23 d. atsakymas Nr. 38 Pareiškėjai, kuriame nurodoma, kad Namo šilumos punktas priklauso bendrijai (betų savininkams), šilumokaitis (boileris) karštam vandeniui ruošti yra ir buvo AB „A“ nuosavybė.

4.5. Komisijos 2013-01-25 raštas Nr. R-247 Pareiškėjai ir Seimo kontrolieriui. Rašte nurodyta:

4.5.1. „Komisija [...] kreipėsi į AB „A“, prašydama pateikti paaiškinimus dėl [Pareiškėjos] skunde išdėstytų aplinkybių. AB „A“ 2013 m. sausio 16 d. raštu Nr. 20-224 [...] nurodė, kad šilumos punktas, esantis Name, nuo 2011 m. rugsėjo 30 d. nuosavybės teise priklauso AB „A“.

4.5.2. „[...] Šilumos ūkio įstatymo redakcijoje, galiojusioje iki 2011 m. lapkričio 1 d., ir kituose šilumos sektoriaus teisės aktuose nebuvo įtvirtinta pareiga šilumos vartotojams nuosavybės teise priklausančius įrenginius parduoti ar kitokiu būdu perleisti šilumos tiekėjams. Tačiau tai nereiškia, kad šilumos punkto bendrasavininkiai, kaip subjektinių teisių į nuosavybę turėtojai, neturėjo teisės perduoti kitam asmeniui visą nuosavybės teisės objektą (šilumos punktą) ar jo dalis.“

4.5.3. „[...] iki 2011 m. lapkričio 1 d. galiojusios Šilumos ūkio įstatymo redakcijos 32 straipsnio 2 dalis nustatė, kad šilumos ir (ar) karšto vandens kainos grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos ar karšto vandens ruošimo (pirkimo), perdavimo, įvadinių atsiskaitomųjų šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą ir (ar) karštą vandenį parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis. Pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros ir rekonstravimo sąnaudos bei turto mokesčiai, nesusiję su šilumos ir (ar) karšto vandens tiekimo veikla, negali būti įtraukiami į šilumos ar karšto vandens kainas. To paties straipsnio 3 dalis nustatė, kad šilumos kainos, atsižvelgiant į patiriamas sąnaudas, gali būti diferencijuojamos, be kita ko, ir pagal šilumos punktų nuosavybę.“

4.5.4. „2011 m. rugsėjo 29 d. buvo priimtas Šilumos ūkio įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas [...], kuriuo buvo pakeistos šilumos punktų priežiūros bei su tuo susijusių kainodaros klausimų reglamentavimas. Buvo pakeistos [...] įstatymo 32 straipsnio 2 ir 3 dalys, nustatant, jog į šilumos ar karšto vandens kainas negali būti įtraukiamos jokios sąnaudos, susijusios su pastatų vidaus šildymo (įskaitant ir šilumos punktus) ir karšto vandens sistemomis, tokiu būdu panaikinant

galimybę šilumos kainas, atsižvelgiant į patiriamas sąnaudas, diferencijuoti pagal šilumos punktų nuosavybę. [...] įstatymo 2 straipsnio 37 dalyje įtvirtintas šilumos punkto apibrėžimas [...]. [...] šilumos punktas yra neatskiriama namo dalis ir šio namo butų ir kitų patalpų savininkų bendroji dalinė nuosavybė, kurią draudžiama perduoti tretiesiems asmenims (kurie nėra šio namo butų ir kitų patalpų savininkai).“

4.5.5. „[...] darytina išvada, kad pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą šilumos punktai, nuosavybės teise priklausantys šilumos tiekėjams, turi būti perleisti šilumos vartotojams. Tačiau [...] perleidimo [...] tvarkos nereglamentuoja joks [...] teisės aktas, todėl manytina, kad šilumos tiekėjas ir daugiabučio namo [...] bendrasavininkiai turi teisę tarpusavyje susitarti dėl [...] įstatymo 2 straipsnio 37 dalyje įtvirtinto reikalavimo įgyvendinimo tvarkos.“

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Skundo tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Seimo kontrolierius Raimondas Šukys, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19, 20 straipsniais, 2014-03-20 raštu Nr. 4D-2014/2-154/3D-834 (toliau vadinama – Paklausimas) kreipėsi į Kauno miesto savivaldybės administraciją (Savivaldybę), Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją (Komisiją), Energetikos ministeriją, Valstybinę energetikos inspekciją (Inspekciją) prašydamas pateikti informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus:

5.1. Komisijos – paaiškinti, ar šilumos tiekėjo sąnaudos, investicijos, atliktos šilumos tiekėjui priklausančiame daugiabučio namo šilumos punkte, galėjo būti įtraukiamos į šilumos kainas, ar šilumos tiekėjo AB „A“ sąnaudos, investicijos, susijusios su 2011 m. atliktais karšto vandens ruošimo įrenginio įrengimo Name darbai, likvidavus grupinius karšto vandens ruošimo įrenginius, ..., buvo įtrauktos į šilumos kainą; pateikti informaciją ir paaiškinimus, koku būdu ir kokiais terminais AB „A“ investicijos, susijusios su grupinės boilerinės, buvusios daugiabučiame name, ..., panaikinimu ir karšto vandens ruošimo įrenginio Name įrengimu, turėjo būti susigrąžintos, kiek šiuo metu yra susigrąžinta, kaip turi būti nustatoma daugiabučio namo šilumos įrenginių, priklausančių šilumos tiekėjui, įsigijimo daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų nuosavybėn (išpirkimo iš šilumos tiekėjo) kaina, nurodyti, kas kontroliuoja, prižiūri šilumos teikėjų (šiuo atveju – AB „A“) nustatomas šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių išpirkimo, perleidžiant juos daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, kainas; pateikti informaciją ir paaiškinimus, kokių buvo imtasi priemonių, siekiant išspręsti Pareiškėjos keliamą problemą dėl Namų šilumos punkte įrengto boilerio (šilumokaičio) įsigijimo Namų butų ir kitų patalpų savininkų nuosavybėn; pateikti kitą Pareiškėjos keliamiems klausimams spręsti reikalingą informaciją; prireikus imtis priemonių, ir t. t.;

5.2. Energetikos ministerijos – informuoti, kokių ir kada buvo imtasi konkrečių priemonių, siekiant išspręsti šilumos teikėjams ar kitiems asmenims priklausančių šilumos punktų ir kitų įrenginių (pvz., šilumokaičių) daugiabučiuose namuose perleidimo daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkams problemas, ir pateikti motyvuotus paaiškinimus dėl Šilumos ūkio įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų neparengimo; kaip yra (buvo) sprendžiami klausimai dėl daugiabučių namų šilumos punktų įrenginių (taip pat ir šilumokaičių), priklausančių (priklausiusių) nuosavybės teise šilumos teikėjams ar tretiesiems asmenims, nuosavybės teisės perleidimo daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkams nuo 2011-11-01, kaip šioje srityje užtikrinamos daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkų (vartotojų) teisės; nurodyti, kas kontroliuoja, prižiūri, nagrinėja skundus, ginčus dėl šilumos teikėjams (šiuo atveju – AB „A“) priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, išpirkimo (perleidimo) kainų ir pan. (Paklausimo 8.4.3 punktą); pateikti kitą Pareiškėjos keliamiems klausimams spręsti reikalingą informaciją; prireikus imtis priemonių, ir t. t.;

5.3. Inspekcijos – nurodyti, kam (Namų savininkams ar AB „A“) priklauso ir kurie

konkretūs Namų šilumos mazgo patalpoje esantys šilumos įrenginiai (šilumos punktas, boileris (šilumokaitis) ir kt.); kaip yra (buvo) sprendžiami klausimai dėl daugiabučių namų šilumos punktų įrenginių (taip pat ir šilumokaičių), priklausančių (priklausiusių) nuosavybės teise šilumos teikėjams ar tretiesiems asmenims, nuosavybės teisės perleidimo daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkams nuo 2011-11-01, kaip šioje srityje užtikrinamos daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkų (vartotojų) teisės; nurodyti, kas kontroliuoja, prižiūri, nagrinėja skundus, ginčus dėl šilumos teikėjams (šiuo atveju – AB „A“) priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, išpirkimo (perleidimo) kainų ir pan.; informuoti, kokių buvo imtasi priemonių, siekiant išspręsti keliamą problemą dėl Namų šilumos punkte įrengto boilerio (šilumokaičio) įsigijimo Namų butų ir kitų patalpų savininkų nuosavybėn; pateikti kitą Pareiškėjos keliamiems klausimams spręsti reikalingą informaciją; prireikus imtis priemonių, ir t. t.;

5.4. Savivaldybės – nurodyti, kam (Namų savininkams ar AB „A“) priklauso ir kurie konkretūs Namų šilumos mazgo patalpoje esantys šilumos įrenginiai (šilumos punktas, boileris (šilumokaitis) ir kt.), kokią Bendrijos veiklos priežiūrą ir kontrolę Savivaldybė yra atlikusi, nurodant, ar buvo tiriama Bendrijos veikla, susijusi su visų Namų savininkų (ne tik Bendrijos narių) sprendimo dėl disponavimo Namų bendraturčių turtu priėmimu, t. y. sprendimu įsigyti Namų šilumos mazgo patalpoje įrengtą boilerį (šilumokaitį) iš AB „A“, nurodyti, ar priimant šį sprendimą buvo padaryta pažeidimų, nurodyti, kas kontroliuoja, prižiūri šilumos tiekėjų nustatomas šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių išpirkimo, perleidžiant juos daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, kainas (šiuo atveju – AB „A“ boilerio pardavimo kainą); pateikti kitą informaciją ir paaiškinimus, kokių buvo imtasi priemonių, siekiant išspręsti Pareiškėjos keliamą problemą dėl Namų šilumos punkte įrengto boilerio (šilumokaičio) įsigijimo Namų butų ir kitų patalpų savininkų nuosavybėn, ir t. t.

6. Komisija, atsakydama 2014-04-18 raštu Nr. R2-1138, Seimo kontrolierių informavo:

6.1. „[...] Komisija 2012 m. gruodžio 17 d. gavo Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus 2012 m. gruodžio 13 d. raštą Nr. 4D-2011/4-1586/3D-4029, kuriuo Pareiškėjos 2012 m. spalio 10 d. skundo dalis dėl šilumos punkto, esančio daugiabučiame name ... (toliau – Pastatas [Namas]), perleidimo pagal kompetenciją buvo persiūsta nagrinėti Komisijai.“

6.2. „Komisijos veikla reguliuojant licencijuojamą veiklą šilumos ūkyje yra ribota – šios ribos apibrėžiamos įstatymais. [...] Komisija, kaip viešojo administravimo subjektas, vykdo Energetikos įstatymo [...], Šilumos ūkio įstatymo [...] Komisijai nustatytas funkcijas [...]. [...] įvertinus tai, kad šilumos tiekėjų ir trečiųjų asmenų santykiai, susiję su šilumos punktų perleidimu, yra nereguliuojama šilumos tiekėjo veiklos dalis, Komisija nėra kompetentinga spręsti klausimų dėl šilumos punktų nuosavybės teisinio statuso nustatymo bei šilumos punktų perleidimo.“

6.3. „Komisija, įvertindama savo kompetenciją, tačiau siekdama atsakyti į Pareiškėjos skunde keliamus klausimus, 2013 m. sausio 9 d. raštu Nr. R2-75 kreipėsi į AB „A“, prašydama pateikti paaiškinimus dėl Pareiškėjos skunde išdėstytų aplinkybių. AB „A“ 2013 m. sausio 16 d. raštu Nr. 20-224 pateikė atsakymą, [...] (pridedamas). Komisija [...] Pareiškėjai adresuotame 2013 m. sausio 25 d. rašte Nr. R2-247 nurodė, kad Pastate [Name] esantis šilumos punktas nuo 2011 m. rugsėjo 30 d. nuosavybės teise priklauso AB „A“.

6.4. „[...] Pagal Rašte [Paklausime] pateiktą informaciją Pastatą [Namą] administruoja ... butų savininkų bendrija. [...] bendrojo naudojimo objektų aprašą tvirtina bendrijos narių visuotinis susirinkimas. [...] duomenys apie Pastatą [Namą] bendrasavininkams bendrosios nuosavybės teise priklausančią turtą turi būti nurodyti ... **butų** savininkų bendrijos sudarytame bendro naudojimo objektų apraše. [...]“

6.5. „[...] bendrijos valdymo organų veiklos priežiūrą ir kontrolę pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą atlieka savivaldybės. [...] dėl daugiabučio namo savininkų bendrijos veiksmų, atliekant savo funkcijas (pvz., sudarant bendro naudojimo objektų aprašą, kuriame nurodoma informacija apie Pastatą bendrasavininkams priklausančią turtą), taip pat ir dėl Pastate

esančio šilumos punkto ir / ar Pastato šilumos punkto patalpoje esančių šilumos įrenginių nuosavybės teisinio statuso bei ... **butų** savininkų bendrijos veiksmų, galimai perleidžiant šilumos punktą AB „A“, pagal kompetenciją pasisakyti yra įgaliota savivaldybė.“

6.6. „Šilumos ūkio įstatymo redakcija, galiojusi iki 2011 m. lapkričio 1 d., numatė šilumos kainos diferencijavimą pagal šilumos punktų nuosavybę, atsižvelgiant į patiriamas sąnaudas. Tai reiškia, jog tais atvejais, kai šiluma buvo tiekama iš šilumos tiekėjui priklausančių šilumos punktų, į šilumos kainą papildomai buvo įtraukiamos šilumos punktų nusidėvėjimo, priežiūros ir remonto sąnaudos. [...] perskaičiuojant pastoviąją šilumos bazinės kainos dedamąją 2011 m. AB „A“ nepateikė informacijos apie 2011 m. planuojamas atlikti investicijas, susijusias su šilumos punktais. Atsižvelgiant į tai, [...] AB „A“ investicijos, susijusios su Pastate [Name] įrengtu karšto vandens ruošimo įrenginiu, nusidėvėjimo sąnaudos į 2011 m. perskaičiuotą šilumos kainą nebuvo įtrauktos.“

6.7. „Įsigaliojus 2011 m. rugsėjo 29 d. [...] šilumos ūkio įstatymo 2, 3, 20, 22, 28, 31, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymui [...] buvo pakeistas šilumos punktų priežiūros bei su tuo susijusių kainodaros klausimų reglamentavimas, nustatant, jog į šilumos ar karšto vandens kainas negali būti įtraukiamos jokios sąnaudos, susijusios su pastatų vidaus šildymo (įskaitant ir šilumos punktus) ir karšto vandens sistemomis, [...]. Įgyvendindama šiuos pakeitimus bei remdamasi Įstatymo 8 straipsnio 3 dalimi, Komisija 2011 m. spalio 26 d. nutarimu Nr. O3-325 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimo Nr. O3-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ pakeitimo“ pakeitė Šilumos kainų nustatymo metodiką, panaikindama galimybę įtraukti į šilumos kainą sąnaudas, susijusias su pastatų vidaus šildymo (įskaitant ir šilumos punktus) ir karšto vandens sistemomis. [...] Komisija pakeitė šilumos tiekimo įmonėms nustatytas bazinių kainų dedamąsias, panaikindama šilumos perdavimo bei šilumos, patiektos iki pastato šilumos įvado, kainų diferencijavimą. [...] AB „A“ atliktos, tačiau iki Įstatymo įsigaliojimo nepateiktos derinti investicijos, susijusios su šilumos punktais, į šilumos kainą nebuvo traukiamos.“

6.8. „[...] Komisija pagal savo kompetenciją nebuvo ir nėra įgaliota tvirtinti tvarkos bei priimti sprendimų dėl investicijų sugrąžinimo per valstybės reguliuojamų kainų ir tarifų kainodarą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. gruodžio 11 d. sprendime administracinėje byloje Nr. A-143-2908/2012, sprendamas klausimą dėl institucijų kompetencijos pasidalinimo, patvirtino, kad „būtent Vyriausybė, kaip aukščiausia valstybės vykdomosios valdžios institucija, vykdydama Šilumos ūkio įstatymo pakeitimo įstatymo 8 straipsnio 3 dalį, turi (turėjo) pirmiausia apsispręsti, ar toks teisės aktas (tvarka) turi būti priimtas ir kas jį priims – Vyriausybė ar kita institucija. Taigi, nesant konkretaus Vyriausybės pavedimo ar apsisprendimo dėl tokio teisės akto priėmimo, Komisija pati neturi savarankiškos kompetencijos priimti pareiškėjo prašomą teisės aktą.“ Atsižvelgiant į tai bei nesant atitinkamam teisiniam reglamentavimui, šilumos tiekėjų (taip pat ir AB „A“) atliktos ir iki 2011 m. lapkričio 1 d. per šilumos kainą nepadengtos investicijos į šilumos punktų įrengimą / jų modernizavimą per šilumos kainodarą nėra sugrąžinamos.“

6.9. „[...] Komisija nėra kompetentinga pasisakyti dėl klausimų, susijusių su šilumos punktų išpirkimo kaina [...]. [...] speciali tvarka, detalizuojanti šilumos punkto įrenginių pardavimą (perleidimą) daugiabučio namo butų savininkams, nėra patvirtinta. Be to, Šilumos ūkio įstatyme nėra įtvirtintos pareigos šilumos tiekėjams perduoti, o daugiabučių namų butų savininkams išpirkti šilumos punktus. [...] šilumos punktų įsigijimo klausimas yra civilinių teisinių santykių dalis, t. y. šilumos punktų nuosavybės perdavimas vyksta šilumos tiekėjo ir daugiabučių namų gyventojų savanoriško abipusio susitarimo pagrindu.“

6.10. „Civilinio kodekso 6.313 straipsnio 1 dalis įtvirtina, kad parduodamo daikto kaina nustatoma pinigais šalių susitarimu. Šilumos ūkio įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šilumos punktų įrenginiai išperkami pagal įrenginių likutinę vertę. [...] Komisijos nuomone, šilumos punktų likutinė vertė, naudojama išpirkimo kainai apskaičiuoti, turėtų būti nustatoma atsižvelgiant į šilumos punkto neatsipirkusią vertę.“

6.11. „[...] teisės aktai nereglementuoja šilumos punkto įrenginių pardavimo (perleidimo)

daugiabučio namo butų savininkams tvarkos ir jokiai valstybinei institucijai nėra priskirta kompetencija kontroliuoti ir / ar prižiūrėti šilumos tiekėjų nustatomų šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių išpirkimo, perleidžiant juos daugiabučių namų savininkams, kainų. [...] galutinė šilumos punkto išpirkimo kaina nustatoma sandorio dalyvių tarpusavio susitarimu, tačiau, vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 24 straipsnio 2 dalimi, manytina, kad šilumos punkto įrenginių išpirkimo kaina negali viršyti šilumos punkto įrenginių likutinės vertės.“

6.12. Prie rašto pridėta: AB „A“ 2013-01-16 raštas Nr. 20-224; jame nurodoma, kad šilumos punktas Name nuo 2011-09-30 nuosavybės teise priklauso AB „A“, kurio likutinė vertė 2013-12-31 buvo ... Lt; ilgalaikio turto įvedimo į eksploataciją 2011-0930 aktas Nr. 2011-09-67, buhalterinės apskaitos žurnalo išrašo kopijos.

7. Energetikos ministerija, atsakydama 2014-04-17 raštu Nr. (17.1-16)3-1267, Seimo kontrolierių informavo:

7.1. „[...] nuostatą, numatančią šilumos punktų priklausomybę ne vien daugiabučio namo butų savininkų nuosavybei, įtvirtina galiojančio Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo [Įstatymo] 24 straipsnio nuostatos. Šio straipsnio 2 dalyje yra pateikiami būdai, kuriais remiantis gali būti perimama šilumos punktų nuosavybė, jei ji teisėtai sukurta trečiųjų šalių lėšomis, arba padengiamos šilumos tiekėjo sąnaudos, skirtos šilumos punktų atstatymui.“

7.2. „[...] Įstatyme nesant įtvirtintai pareigai šilumos tiekėjams perduoti, o daugiabučių namų butų savininkams išpirkti šilumos punktus bei nesant patvirtintos tam specialios tvarkos, detalizuojančios šilumos punkto įrenginių pardavimą (perleidimą) daugiabučio namo butų savininkams, remiantis Įstatymo redakcijos 24 straipsnio 2 dalimi, tiek gyventojai, tiek šilumos tiekėjai turi teisę ir galimybę savanoriškai inicijuoti šilumos punktų nuosavybės perdavimą ar perėmimą minėtame straipsnyje nurodytais būdais.“

7.3. „Ministerija, siekdama išspręsti šilumos punktų nuosavybės klausimą ir įgyvendinti šilumos tiekėjų teisę į įvykdytų investicijų į šilumos punktų įrengimą ir (ar) jų modernizavimą susigrąžinimą, buvo parengusi ir pateikusi derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl šilumos punktų ar jų įrenginių, priklausančių šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims, išpirkimo ir (ar) perleidimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), kuris reglamentavo šilumos tiekėjų ar trečiųjų asmenų lėšomis įrengtų, renovuotų (atstatytų) ir daugiabučio namo butų ir patalpų savininkams bendrąja daline nuosavybės teise nepriklausančių bendrai naudojamų šilumos punktų ir (ar) jų įrenginių, skirtų šilumos energijai transformuoti pristatymui ir karštam vandeniui gaminti, išpirkimo tvarką. Tačiau atsižvelgiant į tai, jog rengiamo Nutarimo projekto nuostatos reglamentavo asmenų nuosavybės teisinių santykių pasikeitimą bei remiantis CK 1.3 straipsnio 3 dalimi, pagal kurią Vyriausybės nutarimai ir kitų valstybės institucijų teisės aktai civilinius santykius gali reguliuoti tik tiek, kiek įstatymų nustatyta, t. y. Vyriausybė minėtą Nutarimo projektą galėtų tvirtinti tik esant tiesioginiams įgaliojimams, nustatytiems įstatymo apimtyje. Remiantis aukščiau išdėstyta, minėtas aprašas nebuvo tvirtinamas.“

Siekiant išspręsti vykdomų einamųjų stambių šilumos punktų remonto darbų sąnaudų padengimo klausimą, buvo parengtas Pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūros tvarkos aprašo, patvirtinto energetikos ministro 2009 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 1-229, pakeitimo projektas, kuriuo buvo atskirtos „priežiūros“ ir „eksplotavimo“ veiklos, atitinkamai, atskirai apibrėžiant minėtų veiklų vykdymo ir apmokėjimo tvarką. Aprašo projektą derinusios institucijos pateiktose vertinimo išvadose nurodė, kad pateiktas Aprašo pakeitimas neatitinka šiuo metu galiojančių Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo ir Įstatymo nuostatų, todėl minėtas pakeitimas nebuvo tvirtinamas.“

7.4. „Daugiabučio namo butų savininkų sprendimai dėl bendrosios dalinės nuosavybės priimami vadovaujantis Civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos daugiabučių namų butų savininkų bendrijų įstatymo nuostatomis ir šiuos įstatymus įgyvendinančiuose teisės aktuose nustatyta tvarka.“

7.5. „Įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1 punktas nustato, kad ginčus, kylančius iš sutartinių

santykių tarp buitinių šilumos vartotojų ir šilumos bei karšto vandens tiekėjų, priežiūros paslaugų teikėjų, ginčo sprendimo ne teisme tvarka dėl energetikos objektų, įrenginių ir apskaitos priemonių gedimų, eksploataavimo, energijos kokybės reikalavimų, energijos apskaitos ir apmokėjimo už suvartotą energiją pažeidimų, avarių, energijos tiekimo nutraukimo, sustabdymo ar ribojimo, dėl šilumos ir karšto vandens sistemų priežiūrėtojo veiklos ar neveikimo nagrinėja Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos [...] [Inspekcija].“

8. Valstybinė energetikos inspekcija (Inspekcija), atsakydama 2014-03-31 raštu Nr. 2R-1087, Seimo kontrolierių informavo:

8.1. „[...] Inspekcija pagal [...] nuostatų [...] suteiktą kompetenciją nedisponuoja informacija dėl šilumos punkto ir šilumokaičio nuosavybės.“

8.2. Inspekcijai „[...] teisės aktai nesuteikia kompetencijos ir įgaliojimų spręsti daugiabučių namų šilumos punktų įrenginių, priklausančių (priklausiusių) nuosavybės teise šilumos teikėjams ar tretiesiems asmenims, nuosavybės perleidimo daugiabučių namų [...] savininkams nuo 2011 m. lapkričio 1 d. [...] klausimų.“

8.3. „[...] teisės aktai nereglamentuoja skundų ir ginčų dėl šilumos tiekėjams priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybės.“

8.4. Inspekcija „[...] nebuvo gavusi Pareiškėjo ar kitų Namų [...] savininkų skundų, susijusių su Namų šilumos punkte įrengto boilerio (šilumokaičio) įsigijimu Namų [...] savininkų nuosavybės.“

8.5. Inspekcijai „[...] teisės aktai nesuteikia teisės rengti ir priimti teisės aktus dėl daugiabučių namų šilumos punktų [...] nuosavybės perleidimo daugiabučių namų [...] savininkams tvarkos. [...] Energetikos ministerija pagal kompetenciją tvirtina teisės aktus, reglamentuojančius energijos tiekimo saugumo, energetikos objektų ir įrenginių, vartotojų energetikos įrenginių įrengimo, eksploataavimo, naudojimo, techninės saugos, efektyvaus naudojimo ir kitus techninius klausimus.“

9. Savivaldybė, atsakydama 2014-04-18 raštu Nr. (33.208)R-2573, Seimo kontrolierių informavo:

9.1. „[...] šilumos punktas susideda iš dviejų įrenginių: šildymo sistemos įrenginio ir karšto vandens sistemos įrenginio.“

9.2. „Vykdamas AB „A“ grupinių karšto vandens įrenginių likvidavimo programą, 2011 m. buvo panaikintas grupinis karšto vandens įrenginys, esantis ..., [...]. Namų [...] šilumos mazge nebuvo įrengto karšto vandens ruošimo įrenginio, tai gyventojams jis ir nepriklausė. 2010 m. [...] administratoriai atliko gyvenamųjų namų gyventojų [...] apklausą dėl grupinės boilerinės panaikinimo.“

9.3. „AB „A“ 2010-05-04 gavo ... [...] bendrijos 2010-04-30 pranešimą Nr. 15 dėl sutikimo, panaikinus grupinį karšto vandens ruošimo įrenginį, [...] įrengti karšto vandens ruošimo įrenginį Name. [...] įrenginys įrengtas 2011 m. AB „A“ lėšomis. Šildymo sistemos įrenginys priklausė ir priklauso [...] Namų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise. AB „A“ priklauso tik naujai įrengtas karšto vandens ruošimo įrenginys, kurio likutinė vertė 2014-03-31 sudaro ... Lt.“

9.4. „2014-04-11 gavus ... [...] bendrijos pirmininkės raštą Nr. 08, [...] Namų [...] visuotiniame [...] susirinkime, kuris įvyko 2014-03-12 buvo svarstytas klausimas dėl karšto vandens įrenginio pirkimo. Minėtame susirinkime nutarta [...] įrenginio nepirkti.“

9.5. Prie rašto pridėta: ... **daugiabučio** namo savininkų bendrijos 2014-04-10 raštas Nr. 08, Namų savininkų 2014-03-12 visuotinio ataskaitinio susirinkimo protokolas Nr. 01.

10. Su Skundo tyrimu susijusios aplinkybės, nurodytos Seimo kontrolieriaus 2014-01-29 paklausime Nr. 4D-2013/2-1073/3D-251. Atsakydama į Seimo kontrolieriaus paklausimą:

10.1. Komisija 2014-02-27 raštu Nr. R2-640, nurodė: „[...] Šilumos ūkio įstatymo

redakcija, galiojusi iki 2011 m. lapkričio 1 d., numatė šilumos kainos diferencijavimą pagal šilumos punktų nuosavybę, atsižvelgiant į patiriamas sąnaudas. Tai reiškia, jog tais atvejais, kai šiluma tiekama iš šilumos tiekėjui priklausančių šilumos punktų, į šilumos kainą papildomai buvo įtrauktos šilumos punktų nusidėvėjimo, priežiūros ir remonto sąnaudos.“

10.2. Energetikos ministerija 2014-02-27 raštu Nr. (17.1-16)-3-646 nurodė:

10.2.1. „Šilumos tiekėjai, dar iki minėto [Šilumos ūkio] Įstatymo pakeitimo [iki 2011-11-01] vykdė Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, pagal kurią kaip vienas iš energetikos prioritetų buvo numatyta parengti prielaidas decentralizuoti šilumos gamybą ir tiekimą bei vandens šildymą buitiniams reikmėms ir sudaryti sąlygas savivaldybių šilumos ūkiui modernizuoti, skatinti šilumos tiekimo ir šilumos vartojimo sistemų, ypač energetinių paslaugų, modernizavimą. Atitinkamai, šilumos tiekėjai, vykdydami su savivaldybėmis suderintus investicinius planus, nuo 2003 m. investavo į šilumos punktų įrengimą (naikinant grupines boilerines), kurių sąlygotos sąnaudos, kaip suderintos investicijos su savivaldybe, turėjo būti įtrauktos į šilumos kainą, taip užtikrinant jų savalaikį padengimą.“

10.2.2. „[...] Įstatyme nesant įtvirtintai pareigai šilumos tiekėjams perduoti, o daugiabučių namų butų savininkams išpirkti šilumos punktus bei nesant patvirtintos tam specialios tvarkos, detalizuojančios šilumos punkto įrenginių perdavimą (perleidimą) daugiabučio namo butų savininkams [...], tiek gyventojai, tiek šilumos tiekėjai turi teisę ir galimybę savanoriškai inicijuoti šilumos punktų nuosavybės perdavimą ar perėmimą [...].“

10.2.3. „Ministerija buvo parengusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl šilumos punktų ar jų įrenginių, priklausančių šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims, išpirkimo ir (ar) perleidimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ [...] projektą [...], tačiau [...] nebuvo tvirtinamas.“

10.2.4. „[...] buvo parengtas Pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūros tvarkos aprašo [...] pakeitimo projektas [...], [...] pakeitimas nebuvo tvirtinamas.“

11. Su Skundo tyrimu yra susijusios aplinkybės, nurodytos Seimo kontrolieriaus 2013-12-31 pažymoje Nr. 4D-2010/2-1218:

11.1. Seimo kontrolierius šioje pažymoje Energetikos ministerijai rekomendavo: „atsižvelgiant į Šilumos ūkio įstatymo [Įstatymo] nuostatas dėl šilumos punktų įrenginių valdymo ir dėl šių įrenginių įsigijimo daugiabučių namų butų ir patalpų savininkų nuosavybės (jei jų nevaldo nuosavybės teise) bei į šilumos punktų modernizavimą investavusių juridinių asmenų argumentus, pateikti išvadą, kokia tvarka ir sąlygomis turi būti sprendžiamas šių nuostatų įgyvendinimas (nesant nurodytos įstatymo nuostatos įgyvendinimą reglamentuojančių teisės aktų, spręsti klausimą dėl jų parengimo poreikio)“.

11.2. Energetikos ministerija, įvertinusi Seimo kontrolierius pažymoje pateiktas rekomendacijas, 2014-02-14 raštu Nr. (17.1-16)3-521 Seimo kontrolierių informavo, kad buvo parengti Įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai (šios pažymos 7.3, 10.2.3, 10.2.4 punktai), tačiau jie nebuvo priimti, taip pat nurodė, kad „[...] Įstatymo pakeitimo nuostatų sąlygotą šilumos ūkio subjektų santykių reguliavimo teisinio neapibrėžtumo kilusias praktines problemas bus siekiama spręsti įstatyminiu lygmeniu, t. y. inicijuojant Šilumos ūkio įstatymo pataisas, taip užtikrinant teisės aktų hierarchijos principą ir nepraplečiant įstatymo nuostatų taikymo įgyvendinančiais teisės aktais.“

Skundo tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

12. *Seimo kontrolierių įstatyme nustatyta:*

2 straipsnis – „1. Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks

pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.“

12 straipsnis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. 2. Seimo kontrolieriai netiria [...] teismų teisėjų [...] veiklos. 3. Seimo kontrolieriai taip pat netiria prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų procesinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo [...]. 4. Seimo kontrolieriai [...] netikrina teismų priimtų sprendimų, nuosprendžių ir nutarčių pagrįstumo ir teisėtumo.“

22 straipsnis – „1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą: [...] 3) nutraukti skundo tyrimą. [...]. 3. Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“

13. Vietos savivaldos įstatyme nustatyta:

6 straipsnis – „Savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos: [...] 30) šilumos [...] tiekimo [...] organizavimas; [...] 42) pagal įstatymų nustatytą kompetenciją gyvenamojo namo butų ir kitų patalpų savininkų bendrijos valdymo organų [...], veiklos priežiūra ir kontrolė; [...]“

14. Šilumos ūkio įstatyme nustatyta:

2 straipsnis – „33. Šilumos įrenginys – techninių priemonių kompleksas, skirtas šilumai ir (ar) karštam vandeniui gaminti, transportuoti ar kaupti. [...] 38. Šilumos punktas – prie šilumos įvado prijungtas pastato šildymo ir karšto vandens sistemos įrenginys, su šilumnešiu gaunamą šilumą transformuojantis pristatymui į pastato šildymo prietaisus. Daugiabučio namo šilumos punkto įrenginiai, būtini namo tinkamam eksploatavimui ir naudojimui, yra neatskiriama namo dalis ir šio namo butų ir patalpų savininkų bendroji dalinė nuosavybė, kurią draudžiama perduoti tretiesiems asmenims (kurie nėra šio namo butų ir patalpų savininkai).“

24 straipsnis – „1. Daugiabučio namo butų ir patalpų savininkai šilumos punkto įrenginius valdo, naudoja ir jais disponuoja bendrosios nuosavybės teise. 2. Jeigu daugiabučio namo butų ir patalpų savininkai šilumos punkto įrenginių bendrosios nuosavybės teise nevaldo, bendroji nuosavybės teisė gali būti įgyjama: 1) Civilinio kodekso nustatyta daiktų pirkimo-pardavimo išsimokėtinai tvarka išsiperkant renovuotų šilumos punktų įrenginius iš trečiųjų asmenų pagal įrenginių likutinę vertę; 2) įsigyjant (įsirengiant) šilumos punkto įrenginius finansinės nuomos (lizingo) sutarties pagrindu; 3) kitais įstatymų nustatytais pagrindais.“

32 straipsnis – „2. Šilumos ir (ar) karšto vandens kainos grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos ar karšto vandens ruošimo (pirkimo), perdavimo, įvadinių atsiskaitomųjų šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą ir (ar) karštą vandenį parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis. Turto nuomos mokesčiai ir kitos sąnaudos, nesusiję su šilumos ir (ar) karšto vandens tiekimo veikla, negali būti įtraukiami į šilumos ar karšto vandens kainas. Į šilumos ar karšto vandens kainas negali būti įtraukiamos jokios sąnaudos, susijusios su pastatų vidaus šildymo (įskaitant ir šilumos punktus) ir karšto vandens sistemomis [...]“

15. Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatyme nustatyta:

2 straipsnis – „7. Daugiabučių gyvenamųjų namų ar kitos paskirties pastatų savininkų bendrija (toliau – bendrija) – ribotos civilinės atsakomybės pelno nesiekiantis juridinis asmuo, įsteigtas naudoti, valdyti, prižiūrėti bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektus arba juos sukurti bendrijos narių poreikiams, arba tenkinti kitus bendruosius poreikius. [...] 15. Pastato bendrojo naudojimo objektai: [...] 2) bendrosios pastato inžinerinės sistemos – pastato bendrojo naudojimo mechaninė, elektros, dujų, šilumos, sanitarinės technikos ir kita įranga (įskaitant [...], šilumos punktą, šildymo ir karšto vandens sistemos vamzdinius ir radiatorius, [...]).“

10 straipsnis – „1. Visuotinis susirinkimas: [...]; 10) tvirtina bendrojo naudojimo objektų aprašą; [...].“

14 straipsnis – „7. [...] Bendrijos pirmininkas privalo per 10 darbo dienų nuo buto ar kitų patalpų (pastato) savininko kreipimosi gavimo dienos suteikti išsamią informaciją apie bendrijos organų sprendimus, bendrijos turtą, kaupiamąsias lėšas, įmokas ir kitus privalomus mokėjimus, susijusius su bendrijos veikla.“

23 straipsnis – „2. Savivaldybės vykdomoji institucija ar jos įgaliotas asmuo turi teisę kontroliuoti, kaip bendrijos valdymo organai atlieka pagal šį įstatymą jiems priskirtas funkcijas ir, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksu, surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas ir skirti administracines nuobaudas arba perduoti administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėti teismui.“

16. *Civiliniame kodekse nustatyta:*

4.85 straipsnis – „1. Sprendimai dėl bendrojo naudojimo objektų valdymo ir naudojimo, taip pat dėl naujų bendrojo naudojimo objektų sukūrimo ir disponavimo jais klausimų, priimami butų ir kitų patalpų savininkų balsų dauguma, jeigu įstatymuose nenustatyta kitaip. Kiekvieno buto ir kitų patalpų savininkas turi vieną balsą. [...]. 6. Butų ir kitų patalpų savininkų (ar jų dalies) sprendimai skelbiami Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ir galioja visiems (ar tos dalies) butų ir kitų patalpų savininkams, [...]. 9. Buto ar kitos patalpos savininko teisei apskūsti šiame straipsnyje nustatyta tvarka priimtus butų ir kitų patalpų savininkų sprendimus taikomas 6 mėnesių ieškinio senaties terminas.“

17. *Viešojo administravimo įstatyme nurodyta:*

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...]; 4) *nepiktnaudžiavimo valdžia*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...]; 7) *subsidiarumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi“;

11 straipsnis – „1. Vidaus administravimo tikslas – užtikrinti, kad viešojo administravimo subjektas galėtų tinkamai atlikti viešojo administravimo funkcijas.“

18. *Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. 1747 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 13 d. nutarimo Nr. 696 redakcija), nustatyta:*

„9. Komisijos veiklos tikslai – pagal kompetenciją atlikti veiklos šilumos, [...] energetikos [...] sektoriuose valstybinio reguliavimo funkcijas, užtikrinti reguliuojamosios šilumos, [...] energetikos [...] veiklos vykdymo ir energetikos [...] įmonių ir vartotojų teisių ir pareigų tinkamo įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę [...]. 10. [...] Komisija atlieka šias funkcijas: [...]; 10.5. nustatydama valstybės reguliuojamas kainas, įvertina teikiamų paslaugų sąnaudas atsižvelgdama į protingumo kriterijus atitinkančią investicijų grąžą, tvirtina energetikos tinklų optimizavimo, plėtros ir rekonstravimo [...] sąnaudas; [...]; 10.19. priežiūri [...], buitiniams vartotojams taikomas kainas [...], įmokas už priežiūros paslaugas ir šių paslaugų teikimą; [...]; 10.36. pagal kompetenciją vykdo energijos vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos valstybinę priežiūrą; [...].“

19. *Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatuose*, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 86, nustatyta:

„5. Svarbiausieji Energetikos ministerijos veiklos tikslai, siekiant užtikrinti Lietuvos energetinio ūkio plėtrą, gyventojų gerovės kilimą [...], yra: [...]; 5.3. formuoti valstybės politiką [...] šilumos, energijos vartojimo efektyvumo srityse ir užtikrinti šios politikos įgyvendinimą; [...].“

„6. Energetikos ministerija [...] atlieka šias funkcijas: [...]; 6.3.1. formuoja ir užtikrina valstybės politikos įgyvendinimą energijos vartotojų teisių apsaugos srityje; [...]; 6.4.13. rengia įstatymų ir kitų teisės aktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, sprendimų ir rezoliucijų projektus Energetikos ministerijos kompetencijai priskirtais klausimais; [...].“

20. *Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos nuostatuose*, patvirtintuose Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 1-63 (2013 m. rugsėjo 24 d. įsakymo Nr. 1-188 redakcija), nustatyta:

„10. Inspekcija, [...] vykdo šias funkcijas: [...]; 10.11. išankstine skundų nagrinėjimo ne teisme tvarka nagrinėja skundus dėl energetikos objektų, įrenginių ir apskaitos priemonių [...] eksploatavimo, [...] šilumos ir karšto vandens sistemų prižiūrėtojo veiklos ar neveikimo; [...].“

Aktuali teismų praktika

21. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 1 d. nutartyje (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012) nurodyta:

„Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

22. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2002 m. gruodžio 12 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-7-345/2007, 2013 m. birželio 28 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-376/2013, ir kt., yra nurodęs:

„[...] butų ir kitų patalpų savininkai, kaip daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų bendraturčiai, turi disponavimo šiais objektais teisę, kurią, skirtingai nei valdymo ir naudojimo teises, įgyvendinti gali ne bendraturčių balsų dauguma, bet tik bendru sutarimu [...].“

23. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2011-12-15 nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. I-442-18/2011, yra nurodęs:

„Šilumos ūkio įstatymo 24 straipsnyje įtvirtinta, jog daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkai šilumos punkto įrenginius valdo, naudoja ir jais disponuoja bendrosios dalinės nuosavybės teise (1 dalis), taip pat numato, kokiais pagrindais daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkai gali įsigyti šilumos punkto įrenginius bendrąja nuosavybės teise (2 dalis), tačiau šios nuostatos negali būti vertinamos kaip nustatančios pareigą šilumos teikėjui įrenginius parduoti, ir, atitinkamai, vartotojų pareigą juos įsigyti.“

Tyrimo išvados

24. Pareiškėja skundžiasi dėl Savivaldybės ir Komisijos pareigūnų veiklos (neveikimo), sprendžiant daugiabučio namo, esančio ... (Namo), šilumos punkto ir boilerio (šilumokaičio) nuosavybės ir išpirkimo problemas.

25. Iš Skundo tyrimo metu gautų dokumentų ir informacijos nustatyta, kad:

25.1. Namo šilumos punkto patalpoje yra du įrenginiai: šildymo sistemos įrenginys ir karšto vandens sistemos įrenginys. Namo šildymo sistemos reguliavimo įrenginys priklauso Namo savininkams. Name karšto vandens ruošimo įrenginys buvo įrengtas 2011 m., panaikinus grupinį karšto vandens ruošimo įrenginį, esantį gyvenamajame name, ..., ir atsižvelgus į Bendrijos sutikimą (Bendrijos 2010 m. balandžio 30 d. pranešimas Nr. 15). Naujas AB „A“ lėšomis Name įrengtas karšto vandens ruošimo įrenginys priklauso AB „A“;

25.2. Skunde nurodytu atveju, AB „A“ investicijos į Name esantį karšto vandens ruošimo įrenginį nebuvo įtrauktos į šilumos kainas, kadangi ši įmonė nustatyta tvarka nepateikė Komisijai informacijos apie planuojamas 2011 m. investicijas, susijusias su šilumos punktais (šios pažymos 6.6 punktas);

25.3. Bendrijos narių įgaliotinių visuotiniame susirinkime, įvykusiame 2013-06-13, buvo nuspręsta įsigyti iš AB „A“ šiai įmonei priklausančią karšto vandens ruošimo įrenginį, esantį Namo šilumos punkto patalpoje;

25.4. Bendrijos narių visuotiniame susirinkime, įvykusiame 2014-03-12, buvo nuspręsta nepirkti iš AB „A“ šiai įmonei priklausančio karšto vandens ruošimo įrenginio, įrengto Namo šilumos punkto patalpoje (šios pažymos 9.4, 9.5 punktai);

25.5. Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad skundo tyrimas nutraukiamas, jeigu tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės;

25.6. įvertinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad išnyko skunde keliamos problemos, susijusios su Name esančio karšto vandens ruošimo įrenginio nusavinimu ir išpirkimu iš AB „A“ ir buvo pateikti tai patvirtinantys dokumentai, todėl skundo tyrimas nutrauktinas.

26. Pareiškėja Skunde taip pat kelia klausimą dėl Kauno apygardos teismo 2013-10-22 nutarties (šios pažymos 2.2 punktas) baudžiamojoje byloje, kuria atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą dėl galimai neteisėtais bendrijos veiksmais padarytos žalos bei galimai neteisėto šilumos punkto perdavimo AB „A“, pagrįstumo.

Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio 4 dalimi, nustatančia, kad Seimo kontrolieriai netiria skundų dėl teismų priimtų procesinių sprendimų (taip pat nutarčių) pagrįstumo ir teisėtumo, *Seimo kontrolierius nepasisako dėl šiame punkte nurodyto teismo procesinio sprendimo*.

27. Atsižvelgus į Pareiškėjos keliamos problemos aktualumą ir reikšmingumą, tyrimo metu gautą informaciją ir nustatytas aplinkybes, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 21 punktu, Seimo kontrolierius sprendžia, kad tikslinga pasisakyti šiais klausimais:

27.1. dėl Savivaldybės veiklos, vykdančios Seimo kontrolieriaus nurodymus;

27.2. dėl Energetikos ministerijos, Valstybinės energetikos inspekcijos, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos veiksmų, sprendžiant Skunde nurodytas problemas.

Dėl Savivaldybės veiklos, vykdančios Seimo kontrolieriaus nurodymus

28. Iš Skundo tyrimo metu gautų dokumentų ir informacijos nustatyta, kad Savivaldybė, teikdama informaciją Seimo kontrolieriui, neatsakė, ar ji nagrinėjo Skunde nurodytą problemą dėl Bendrijos galimai neteisėtų veiksmų priimančios 2013-06-13 sprendimus Bendrijos visuotiniame susirinkime.

Seimo kontrolierius, atsižvelgęs į tai, kad, vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymu savivaldybės vykdo daugiabučių namų savininkų bendrijų valdymo organų veiklos priežiūrą ir kontrolę (savivaldybių savarankiškoji funkcija), Paklausime buvo nurodęs Savivaldybei atlikti Bendrijos veiklos priežiūrą ir kontrolę, pateikti paaiškinimus dėl Bendrijos 2013-06-13 priimto sprendimo, kuriuo nutarta įsigyti boilerį (šilumokaitį) iš AB „A“, dėl išpirkimo kainos, dėl šilumos punktų, kurie nuosavybės teise priklauso šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims, perleidimo daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkams priežiūros vykdymo ir t. t. (šios pažymos 5.4 punktas), tačiau Savivaldybė atsakymų į šiuos klausimus nepateikė. Jos pareigūnai, atsakydami Seimo kontrolieriui, nurodė tik tai, kad buvo priimtas Bendrijos 2014-03-12 sprendimas nepirkti Name esančio karšto vandens ruošimo įrenginio iš AB „A“. Darytina išvada, kad Savivaldybė galimai nevertino Bendrijos veiklos Paklausime nurodyta apimtimi, tokiu būdu nevykdė Seimo kontrolieriaus nurodymų, t. y. trukdė Seimo kontrolieriui vykdyti savo pareigas.

Atkreipiamie Savivaldybės dėmesį, kad, vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 1 dalimi, „Pareigūnai privalo Seimo kontrolierių reikalavimu nedelsiant pateikti jiems informaciją, dokumentus ir kitą medžiagą, būtinus jų funkcijoms atlikti“, o vadovaujantis to paties straipsnio 4 dalimi, „Asmenys, trukdantys Seimo kontrolieriui atlikti savo pareigas, atsako įstatymų nustatyta tvarka“, todėl siūlytina Savivaldybei užtikrinti, kad ateityje Seimo kontrolieriui būtų pateikiama visa prašoma informacija.

Taip pat siūlytina Savivaldybei užtikrinti, kad ateityje būtų tinkamai atliekama daugiabučių namų savininkų bendrijų valdymo organų veiklos, įskaitant sprendimų priėmimą, priežiūra ir kontrolė.

*Dėl Energetikos ministerijos, Valstybinės energetikos inspekcijos,
Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos veiksmų,
sprendžiant Skunde nurodytas problemas*

29. Iš Skundo tyrimo metu gautų dokumentų ir informacijos nustatyta, kad

29.1. nei Įstatyme, nei kituose teisės aktuose nėra įtvirtinta pareiga šilumos tiekėjams perduoti, o daugiabučių namų butų savininkams išpirkti šilumos punktus, taip pat nėra patvirtintos specialios tvarkos, detalizuojančios šilumos punkto įrenginių pardavimą (perleidimą) daugiabučio namo butų savininkams (šios pažymos 6.11, 7.2, 8.3, 9.3, 10.2.2 punktai), todėl taikytinos bendrosios sandorius reglamentuojančios teisės normos (pvz., Civilinis kodeksas ir kt.) Šilumos punkto išpirkimo kaina turėtų būti nustatoma sandorio dalyvių, t. y. Namo savininkų ir šilumos tiekėjo ar trečiojo asmens, kuriam priklauso šilumos punkto įrenginys (įrenginiai), tarpusavio susitarimu.

Nagrinėjamu atveju galima įžvelgti situaciją, kuomet daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkai būtų priversti vertinti tik šilumos tiekėjo ar trečiojo asmens, kuriam priklauso tame name esantis šilumos punkto įrenginys (įrenginiai), pateiktą išpirkimo (įsigijimo) kainą. Ši kaina turėtų atitikti išperkamo įrenginio likutinę vertę, tačiau daugiabučių namų savininkai neturi nei realių galimybių šią kainą patikrinti, nei argumentų deryboms dėl kainos. Kita vertus, nėra aišku, kokių būdu yra užtikrinamas ūkio subjekto, kurio veiklos tikslas yra pelno siekimas, patirtų

investicijų, susijusių su šilumos punktų atnaujinimu ar naujų įrenginių įrengimu daugiabučiuose namuose, atsipirkimas;

29.2. valstybės institucijos Seimo kontrolieriui buvo nurodžiusios, kad iki 2011-11-01, tais atvejais, kai šiluma buvo tiekama iš šilumos tiekėjui priklausančių šilumos punktų, į šilumos kainą papildomai buvo galima įtraukti šilumos punktų nusidėvėjimo, priežiūros ir remonto sąnaudas (šios pažymos 6.6, 6.8, 10.1, 10.2.1 punktai). Todėl darytina išvada, kad yra reali galimybė, jog tam tikrais atvejais daugiabučio namo savininkams nurodyta šilumos punkto išpirkimo kaina gali būti nepagrįsta, neatitikti įsigyjamo (perleidžiamo) įrenginio likutinės vertės arba įrenginio likutinė (išperkamoji) vertė gali būti nustatyta, neatsižvelgus į tai, ar konkrečiu atveju šilumos tiekėjo ar trečiojo asmens investicijos į šilumos punkto įrenginius (įrenginių atnaujinimas, naujų įrengimas) buvo / nebuvo įtrauktos į šilumos kainas; ar šilumos punktų atnaujinimo arba naujų įrenginių įrengimo daugiabučiuose namuose darbams buvo / nebuvo teikiama parama valstybės, savivaldybių ir (arba) Europos Sąjungos fondų lėšomis;

29.3. valstybės institucijos Seimo kontrolieriui buvo nurodžiusios: teisės aktais jokiai valstybinei institucijai nėra priskirta kompetencija kontroliuoti ir / arba prižiūrėti šilumos tiekėjų nustatomų šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių išpirkimo, perleidžiant juos daugiabučių namų savininkams, kainų ir (arba) procedūrų (šios pažymos 6.11, 7.2, 8, 10.2.2 punktai). Atkreiptinas dėmesys, kad Energetikos ministerija buvo parengusi Įstatymo įgyvendinimo teisės aktų projektus, kurias buvo siekiama reglamentuoti šilumos punktų įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkams klausimus, tačiau šie projektai nebuvo priimti (šios pažymos 7.3, 10.2.3, 10.2.4, 11.2 punktai). Energetikos ministerija Seimo kontrolieriui buvo nurodžiusi (šios pažymos 11.2 punktas), kad numatoma šioje srityje kylančias problemas spręsti, inicijuojant Šilumos ūkio įstatymo pataisas, tačiau informacijos apie tai, ar planotieji veiksmai buvo/yra atliekami, nepateikė;

29.4. atkreiptinas dėmesys, jog Inspekcijos ir Komisijos nuomonė šiuo klausimu sutampa, tačiau Energetikos ministerija, atsakydama į Seimo kontrolieriaus Paklausimo 8.4.3 punktą (žr. šios pažymos 5.2 punktą), nurodė Inspekciją, pagal Įstatymo ir Inspekcijos nuostatuose nustatytą kompetenciją įgaliotą nagrinėti skundus tarp šilumos vartotojų ir tiekėjų ir kt. Darytina išvada, kad Energetikos ministerijos ir jai atskaitingos Inspekcijos nuomonės dėl to, kas turi vykdyti priežiūrą, kontrolę, nagrinėti skundus dėl šilumos teikėjams priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, nesutampa;

29.5. kaip nurodyta šios pažymos 29.1 ir 29.3 punktuose, teisės aktuose nėra patvirtintos specialios tvarkos, detalizuojančios šilumos punkto įrenginių pardavimą (perleidimą) daugiabučio namo butų savininkams ir jokia institucija nevykdo šio proceso priežiūros, kontrolės. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, taip pat į Skunde keliamos problemos aktualumą ir Seimo kontrolierių gaunamų skundų dėl panašaus pobūdžio problemų kiekį, tikėtina, kad ateityje bus skundų dėl šilumos punktų įrenginių, kurie nuosavybės teise priklauso šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims, perleidimo daugiabučių namų savininkams, tačiau nėra specialaus teisės akto, kuriame būtų reglamentuojama skundų ir ginčų dėl šilumos tiekėjams priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, nagrinėjimo tvarka (šios pažymos 6.11, 7.2, 8.3, 9.3, 10.2.2 punktai);

29.6. vadovaujantis Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais įstatymo viršenybės bei nepiktnaudžiavimo valdžia principais (šios pažymos 17 punktas), numatančiais pareigą viešojo administravimo subjektams veikti griežtai pagal įstatymų nustatytą tvarką suteiktus įgaliojimus, laikytinos pagrįstomis Inspekcijos ir Komisijos pozicijos dėl to, kad nėra institucijos, įgaliotos vykdyti šilumos punktų įrenginių, kurie nuosavybės teise priklauso šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims, perleidimo daugiabučių namų savininkams, priežiūrą, kontrolę, spręsti ginčus ir t. t.;

29.7. įvertinus tai, kas nurodyta šios pažymos 29.1–29.5 punktuose, tai, kad nesutampa valstybės institucijų nuomonės dėl šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų

nuosavybėn priežiūrą vykdančios institucijos, darytina išvada, kad šios srities teisinių reglamentavimas tobulintinas. Atsižvelgus į Energetikos ministerijos kompetenciją formuojant politiką šilumos ūkio, energijos vartotojų teisių apsaugos srityje, rengiant įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, priimant teisės aktus, siūlytina Energetikos ministerijai imtis konkrečių priemonių (priimti, pakeisti teisės aktus, teikti teisės aktų projektus, užtikrinti parengtų projektų suderinimą su kitomis įgaliotomis institucijomis, projektų pateikimą Vyriausybei ir Seimui), pašalinančių dėl šilumos ūkio subjektų santykių reguliavimo teisinio neapibrėžtumo kilusias praktines problemas, susijusias su priėmimu specialios tvarkos, detalizuojančios šilumos punkto įrenginių pardavimą (perleidimą) daugiabučio namo butų savininkams; su nustatymu valstybės institucijos, įgaliotos kontroliuoti ir prižiūrėti šilumos tiekėjų nustatomas šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių išpirkimo, perleidžiant juos daugiabučių namų savininkams, kainas ir procedūras, su nustatymu skundų ir ginčų dėl šilumos tiekėjams priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, nagrinėjimo tvarkos, įvertinus tikslingumą nustatyti išankstinio nagrinėjimo ne teisme tvarką.

30. Iš Skundo tyrimo metu gautų ir kitų su Skundo tyrimu susijusių dokumentų bei informacijos nustatyta, jog Energetikos ministerija Seimo kontrolieriui buvo nurodžiusi, kad buvo parengti tam tikri Įstatymo įgyvendinimo teisės aktai (šios pažymos 7.3, 10.2.3, 10.2.4, 11.2 punktai), tačiau jie nebuvo priimti. Vadinasi, Energetikos ministerijai buvo žinoma Skunde keliama šilumos ūkio srities problematika. Energetikos ministerija Seimo kontrolieriui buvo nurodžiusi, kad „Įstatymo pakeitimo nuostatų sąlygotą šilumos ūkio subjektų santykių reguliavimo teisinio neapibrėžtumo kilusias praktines problemas bus siekiama spręsti įstatyminiu lygmeniu, t. y. inicijuojant Šilumos ūkio įstatymo pataisas, taip užtikrinant teisės aktų hierarchijos principą ir nepraplečiant įstatymo nuostatų taikymo įgyvendinančiais teisės aktais“ (šios pažymos 11.2 punktas), tačiau informacijos apie tai, ar nurodytieji veiksmai buvo / yra atliekami, nepateikė. Darytina išvada, kad Skunde iškeltos problemos, susijusios su šilumos punktų įrenginių, priklausančių šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims, perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, iki šiol nebuvo išspręstos ir nėra aišku, ar yra bandoma šias problemas spręsti.

31. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. kovo 1 d. nutartyje (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012) nurodė:

Konstitucinis Teismas, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo nutarimuose (šios pažymos 21 punktas) ne kartą yra akcentavę atsakingo valdymo (gero administravimo) principą, viešojo administravimo subjektų prievolę įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Viešojo administravimo įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti šią Konstitucijos nuostatą ir nurodo, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje privalo vadovautis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Teismai yra nurodę, kad „[...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

32. Įvertinus tai, kas išdėstyta šios pažymos 29, 30 punktuose, atsižvelgus į teismų praktiką (šios pažymos 21, 30 punktai), darytina išvada, kad Energetikos ministerija, matydama problemą, susijusią su šilumos punktų įrenginių, priklausančių šilumos tiekėjams ar tretiesiems asmenims, perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, ir turėdama atitinkamą kompetenciją formuoti valstybės politiką ir ją įgyvendinti šilumos ūkio bei vartotojų interesų (šiuo atveju – daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkų interesų) apsaugos srityje, rengti šios srities teisės aktus (teisės aktų projektus), nesiėmė pakankamų priemonių ir veiksmų nustatyti problemai

spresti, teisiniam reglamentavimui tobulinti.

Atsižvelgus į tai, kad Istatymo pakeitimo nuostatos, susijusios su šilumos punktų priskyrimo daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektams ir priklausymo daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkams bendrosios nuosavybės teise, įsigaliojo 2011-11-01, t. y. daugiau nei prieš dvejus metus, į tai, kad Energetikos ministerija nesiėmė pakankamų priemonių ir veiksmų nustatytai problemai spręsti, teisiniam reglamentavimui tobulinti, teisinis reglamentavimas šioje srityje nėra pakankamas (šios pažymos 29.6, 29.7 punktai), darytina išvada, kad Energetikos ministerijoje nebuvo tinkamai vykdomos įstatymų nuostatos, buvo vilkinamas sprendimų priėmimas, tokiu būdu buvo pažeisti iš Konstitucijos kylantys teisės principai (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principai (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia ir kt.). Tokioje Energetikos ministerijos veikloje įžvelgtini biurokratizmo požymiai.

33. Viešojo administravimo subjekto vidaus administravimo tikslas – užtikrinti, kad viešojo administravimo subjektas galėtų tinkamai atlikti viešojo administravimo funkcijas (Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalis). Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi Viešojo administravimo įstatyme nurodytais viešojo administravimo principais, įskaitant subsidarumo principą, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi (Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas), t. y. pats viešojo administravimo subjektas pasirenka vidaus organizacines priemones ir išteklius, kad galėtų tinkamai atlikti jam pavestas funkcijas.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, Energetikos ministerijai siūlytina atkreipti dėmesį į nustatytas biurokratizmo apraiškas ir užtikrinti, kad ministerijos kompetencijai priskirti klausimai būtų sprendžiami laiku ir efektyviai, prireikus priimant sprendimus dėl ministerijos darbo organizavimo, planavimo tobulinimo.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

34. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1, 3 punktais ir 3 dalimi, Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundo dėl Kauno miesto savivaldybės administracijos, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pareigūnų veiklos (neveikimo), sprendžiant daugiabučio namo, esančio ..., šilumos punkto ir boilerio (šilumokaičio) nuosavybės ir išpirkimo problemas, tyrimą nutraukti.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

35. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 14, 17 punktais, Seimo kontrolierius rekomenduoja:

35.1. Kauno savivaldybės administracijai:

35.1.1. užtikrinti, kad ateityje Seimo kontrolieriui būtų pateikiama visa prašoma informacija;

35.1.2. užtikrinti, kad ateityje būtų tinkamai atliekama daugiabučių namų savininkų bendrųjų valdymo organų veiklos, įskaitant bendrijos sprendimų priėmimą, priežiūra ir kontrolę;

35.2. Energetikos ministerijai:

35.2.1. imtis konkrečių priemonių (priimti, pakeisti teisės aktus, parengti teisės aktų projektus, užtikrinti parengtų projektų suderinimą su kitomis įgaliotomis institucijomis, projektų pateikimą Vyriausybei ir Seimui), pašalinančių dėl šilumos ūkio subjektų santykių reguliavimo teisinio neapibrėžtumo kilusias praktines problemas, susijusias su:

a) priėmimu specialios tvarkos, detalizuojančios šilumos punkto įrenginių pardavimą

(perleidimą) daugiabučio namo butų savininkams;

b) nustatymu valstybės institucijos, įgaliotos kontroliuoti ir prižiūrėti šilumos tiekėjų nustatomas šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių išpirkimo, perleidžiant juos daugiabučių namų savininkams, kainas ir perleidimo procedūras;

c) nustatymu skundų ir ginčų dėl šilumos tiekėjams priklausančių šilumos punktų, karšto vandens ruošimo įrenginių perleidimo daugiabučių namų savininkų nuosavybėn, nagrinėjimo tvarkos, įvertinus tikslingumą nustatyti išankstinio nagrinėjimo ne teisme tvarką;

35.2.2. atkreipti dėmesį į nustatytas biurokratizmo apraiškas ir užtikrinti, kad ministerijos kompetencijai priskirti klausimai būtų sprendžiami laiku ir efektyviai, prireikus priimant sprendimus dėl ministerijos darbo organizavimo, planavimo tobulinimo.

Vadovaudamiesi Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, prašytume šias rekomendacijas išnagrinėti ir apie jų nagrinėjimo rezultatus informuoti (pateikiant patvirtinančius dokumentus) **iki 2014-06-30**.

Seimo kontrolierius

Raimondas Šukys